Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייס
בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ' 29,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטעט
פיר עסטרייך-אונגארן
גאנציאהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביאהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פירטעליאהריג 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציאהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביאהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פירטעליאהריג 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

Nr. 30, זעכצעהנטער יאהרגאנג | פעסט, מאָנטאג יג אדר התרמ'ד. | Pest, den 10. März 1884.

יוליאוס ווערהאָוואי אונד זיינע מיטשולדיגען.

(איין ביטראג צו „שמחת פורים".)

עס האט איינע ארבייט פאָן מעהרערען מאָנאטען ערפאָדערט, ביז דיא שטאאטס-אנוואלטשאפט דיא האבסט פערוויקעלטען אנקלאגע-פונקטע געגען יוליאוס ווערהאָוואי, דען אייגענטהימער אונד רעדאקטער דעס „פיגגעטלענשעג", וויא אויך געגען זיינע מיטשולדיגען, נעמליך געגען זיינען יינגערען ברודער, לודוויג ווערהאָוואי, אונד דען דרוקער דעס „פיגגעטלענשעג", יוליאוס ווילקענס, נאך גענויער פריפונג דער געשעפטס-ביכער, דער פאָסט-אנוויזונגען אונד זאָנסטיגער שריפטשטיקע, קלאר אונד איבערזיכטליך צוזאממענשטעללען קאננטע. נון האט דער וויצע-שטאאטסאנוואלט, דר' הייל, דיא אנקלאגע-שריפט בערייטס פערטיג.

עס ווערדען אין דערזעלבען געגען דיא דריא בענאננטען פערזאָנען דיא אנקלאגע-פונקטע וויא פאָלגט צוזאממענגעשטעללט:

1) געגען יוליאוס ווערהאָוואי וועגען דעם פערברעכענס דער „פעראונטרייאונג" דורך ווידער-רעכטליכע אנאייגנונג פאָן געלדערן, וועלכע ביא דער רעדאקציאָן דעס „פיגגעטלענשעג" צו גונסטען דער טשאנגי-מאריארען, פערנער דעס אראני-דענקמאלס אונד דעס פרייהייטס-דענקמאלס איינגעליפען זינד. — איבערדיעס האט ווערהאָוואי לענגערע צייט הינדורך זיין „פיגגעטלענשעג" ערשיינען לאססען, בעפאָר ער דיא פיר איין פאָליטישעס בלאטט פאָרגעשריעבענע קויציאָן אים בעטראגע פאָן 10500 גולדען ביא דער פרעס-בעהאָרדע הינטערלעגט האטטע.

2) געגען לודוויג ווערהאָוואי אונד דען דרוקער יוליאוס ווילקענס עבענפאללס וועגען „פעראונטרייאונג" פאָן געלדערן, וועלכע צו גונסטען דער טשאנגי-מאריארען, דעס אראני-דענקמאלס אונד דעס פרייהייטס-דענקמאלס, וויא אויך צו אנדערען וואָהלטהעטיגען צוועקען, ביא דער רעדאקציאָן דעס „פיגגעטלענשעג" איינגעפלאָססען זינד.

אים דעם מאָטיווען-בעריכטע, אין וועלכעם דיא „בעגרינדונג" דיעזער אנקלאגע-פונקטע ענטהאלטען איזט, געהט הערפאָר, דאס „פיגגעטלענשעג" שאָן זעהר לאנגע מיט פערלוסט ארבייטעטע. יוליאוס ווערהאָוואי וואר בערייטס דעם דרוקער ווילקענס אן דרוק-קאָסטען איבער 5000 גולדען שולדיג. ווילקענס וואָללטע דאהער דאס בלאטט ניכט ווייטער דרוקען. וואס טהאט נון ווערהאָוואי? ער קאם מיט ווילקענס איבעראיין, דאס אללע אן דיא רעדאקציאָן דעס „פיגגעטלענשעג" פער פאָסט איינלאנגענדען געלד-זענדונגען איינציג אונד אלליין פאָן ווילקענס אין עמפפאנג גענאָממען ווערדען זאָללען, דאמיט דיעזער זיינע דרוק-קאָסטען זיך זיכער שטעללען קאננע. ווילקענס וואר בלאָס פערפפליכטעט, פאָן דיעזען געלדערן אללמאָנאטליך 700 גולדען דעם ווערהאָוואי צור פערפיגונג צו שטעללען, דאמיט ער זיינען מיטארבייטערן אין דער רעדאקציאָן דאס בעדונגענע האָנאָראר צאהלען קאננע אונד דען רעסט פיר זיך זעלבסט בעהאלטע. — זאָ קאם עס, דאס מאן מעהר קיינען אונטערשיעד מאכטע צווישען געלדערן, דיא אלס פרענומעראציאָנס-געבירען, אונד צווישען זאָלכען, דיא אלס שפענדען צו פערשיעדענען צוועקען איינליעפען, דא יא צווישען ווערהאָוואי אונד ווילקענס דיא פעראיינבארונג געטראָפפען ווארדע, אללע איינפליסענדען געל-

דער צור דעקונג דער דרוק- אונד רעדאקציאָנס-קאָסטען דעס „פיגגעטלענשעג" צו פערווענדען. דיא אנגעלעגענהייט איזט פאָן אום זאָ האָהערער בעדייטונג, אלס ווילקענס מיטטלערוויילע „אין קאָנקורז" געריעטה, אונד אלזאָ קיינע האָפפנונג פאָרהאנדען, דאס דיא „פעראונטרייטען געלדער" יע וויעדער ערזעטצט ווערדען קאָננטען.

דיא אין דער אנקלאגע-שריפט נאמהאפט געמאכטען 9 צייגען זינד לייטער מעננער, דיא פריהער אין דער רעדאקציאָן אָדער אין דער אדמיניסטראציאָן דעס „פיגגעטלענשעג" בעשעפטיגט וואָרען, אונד דאהער איבער דיא ביא דיעזעם יודענפרעססערישען בלאטטע געפיהרטע אונזויבערע ווירטהשאפט גאנץ גענויע אויסקינפטע ערטהיילען קאָננען. —

דיא אנגעלעגענהייט דירפטע דעמנעכסט צור געריכטליכען פערהאנדלונג געלאנגען. מאן איזט אויף דען אויסגאנג דיעזעס האָבסט אינטערעססאנטען שקאנדאל-פראָצעססעס זעהר געשפאננט. — יוליאוס ווערהאָוואי פערוויילטע וועהרענד דעם טיסאָ-עסלארער פראָצעססעס וואָכענלאנג אין נירעדיהאזא, אום זיך אן דעם אנבליקע צו ערגאָטצען, וויא גאנץ אונשולדיגע יודען אויף דער אנקלאגע-באנק זאסען! — נון האט זיך דאס בלאטט אומגעדרעהט. ווערהאָוואי אונד זיינע מיטשולדיגען ווערדען אויף דער אנקלאגע-באנק זיטצען, אונד ניעמאנד ווירד זאגען, דאס זיא אין אונשולדיגער ווייזע אין זאָלך' טרויריגע לאגע געראטהען זינד.

דיא אונשולדיגען יודען זינד מיט גאָטטליכער הילפע גערעטטעט; „ווערהאָוואי-המן" אונד זיין אנהאנג זינד פאָן דער שטראָפענדען האנד דער גערעכטיגקייט עראילט. אים הינבליקע אויף דיא גאָטטליכע פאָרזעהונג דירפען וויר אונס דיעסמאל דעם „שמחת פורים" ריקהאלטלאָז הינגעבען, אבער דען אונטערשיעד ניע אויסער אכט לאססען צווישען „ארור המן" אונד „ברוך מרדכי היהודי"!

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*) (ראנג-ערהאהונג איינעס יידישען שטאאטס-בעאמטען.) דאס אמטס-בלאטט פעראָפפענטליכט פאָלגענדע אללערהאָכסטע ענטשליסונג: „אויף פאָרשלאג מיינעס מיניסטער-פרעזידענטען, הערר פאָן טיסאָ, דער אויך מיט דער לייטונג דעס מיניסטעריומס דעס אינגערן בעטרויט איזט, פערלייהע איך דעם מיניסטעריאל-סעקרעטער, הערר בערנהארד גרינוואלד טאקס-פרייא דען טיטעל אונד ראנג איינעס סעקציאָנס-ראטהעס. געגעבען צו וויען, 26-טען פעבער 1884. פראנץ יאָזעף." — איין וויענער בלאטט בעמערקט היעצו: „הערר גרינוואלד איזט אלס זעהר פפליכט-טרייער בעאמטער בעקאננט, דער געוויס ווערטה איזט, דען טיטעל אונד ראנג איינעס „קאָניגליך-אונגארישען סעקציאָנס-ראטהעס" צו בעקליידען. הערר גרינוואלד איזט אבער אויך דער איינציגע יודע, דער אין אונגארן איינע זאָ האָהע שטעללונג איינגנימט!" — דיעזעס בלאטט שיינט יעדאָך פערגעססען צו האבען, דאס אין אונגארן איין יודע זאָגאר דיא שטעללע איינעס שטאאטס-סעקרעטערס בעקליידעטע! עס וואר דיעס הערר עדוארד האָרן, דער הייטע וואהרשיינליך שאָן מיניסטער געוועזען ווערע, העטטע איהן דער אונערביטטליכע טאָד ניכט אין דען בעסטען מאננעס-יאהרען וועגגעראפפט!

*) (בירגערליכע אויסצייכנונג איינעס יודען.) אם [illegible]-טען דיעזעס איבערגייבטע דער בירגערמייסטער דער רעזידענצשטאדט וויען דעם יידישען שטאדט-רעפרעזענטאנטען מאָריץ ריטטער פאָן באָרקענוי דיא איהם זייטענס דעס וויענער געמיינדע-ראטהעס אין אנערקעננונג זיינער האָהען פערדיענסטע פערליעהענע גראָסע גאָלדענע, דאָפפעלטע „סאלוואטאָר-מעדאַללע". — דאס דיעזע אויסצייכנונג קיינע גערינגע איזט, בעווייזט דיא טהאטזאכע, דאס זעלבסט דער גרייזע, געפייערטע שטאאטס-מאנן, הערר פאָן שמערלינג, דיעזער טאגע עבענפאללס דיעזע מעדאַללע ערהיעלט. הערר פאָן שמערלינג וואר בעקאננטליך פיעלע יאהרע הינדורך מיניסטער-פרעזידענט דער דאמאלס נאָך איינהייטליכען מאָנארכיע, אונד איזט געגענווערטיג פרעזידענט דעס אָבערסטען געריכטס-האָפעס אין וויען. איין עקסצעללענץ-הערר אונד איין פערדיענסט-פאָללער יידישער בירגער ערהיעלטען אלזאָ איינע אונד דיעזעלבע אויסצייכנונג!

*) (דיא ניי-שטעטטינער יודען — פריינעשפראָכען!) ווענן דיעזעס בלאטט אין דיא הענדע אונזערער לעזער אין דער פראָווינץ געלאנגט, דאנן פייערן וויר בערייטס דען „פורים". אים זאָ ערפרייליכער איזט עס פיר אונס, איהנען עבען פיר „פורים" דיא „בשורה טובה" ברינגען צו קאָננען. — וואהרליך ביא דיעזער געריכטס-פערהאנדלונג אין קאָניץ האבען דיא אנטי-סעמיטישען פערליימדער פאסט איינען זאָלכען „סוף" איינגענאָממען, וויא דער פאטער אללער אנטי-סעמיטען, נעמליך „המן הרשע"! אויף דער אנקלאגע-באנק זאסען דיא 4 אונשולדיגען יודען, הירש לעסהיים, דער גרייזע הירש היידעמאנן, זיין זאָהן גוסטאוו היידעמאנן אונד דער קנאבע לעסהיים. — עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס אויף דיא פראגע דעס געריכטס-פרעזידענטען: אב זיא זיך שולדיג פיהלען? אללע פיער מיט ענטשיעדענהייט אנטוואָרטעטען: „וויר זינד ניכט שולדיג!" — ניכט וועניגער אלס 144 פערזאָנען ווארען אלס צייגען פאָרגעלאדען. דיא בעלאסטונגס-צייגען יעדאָך, וועלכע געגען דיא יודען אויסזאגטען, פערוויקעלטען זיך אין זאָלכע ווידערשפריכע, דאס דיא געשוואָרענען אונד דאס געריכט זיך אלסבאלד פאָן דערען „פערלאָגענהייט" איבערצייגטען. דער פריבע קאטהאָלישע שול-לעהרער פייפער, וועלכער בעהויפטעטע, דאס ער דורך דאס שול-פענסטער בעמערקט, וויא דיא יודען דיא סינאגאָגע אין בראנד געשטעקט — ווארדע פאָם געריכטס-פרעזידענטען זאָ אין דיא ענגע געטריעבען, דאס ער אָהנמעכטיג ווארדע אונד אויס דעם זאאלע געטראגען ווערדען מוססטע. דאס וואר דער איינענטליכע „המן". אבער עס גאב היעביא אויך איינען „חרבונה", דער עס פערדיענטע, „זכור לטוב" צו זיין. איין צייגע, נאמענס באיער, זאגטע נעמליך פאָלגענדעס: איין געוויססער בובהאָלץ, דער עבענפאללס געגען דיא יודען אויסגעזאגט האטטע, פערשפראך איינעם קנעכטע, נאמענס דאָבבערשטיין, 10 טהאלער, דאמיט ער דיא סינאגאָגע אין בראנד שטעקע, וואָראויף דיעזער יעדאָך ניכט איינגעהען וואָללטע. — פאָר געריכט געלאדען, בעשטעטיגטע דאָבבערשטיין, דאס איהם בובהאָלץ ווירקליך 10 טהאלער דאפיר געבען וואָללטע, דאמיט ער דיא סינאגאָגע אנצינדע! — דיא פאָרגעלאדענען זאכפערשטענדיגען ערקלערטען איהרערזייטס,

מישען אינשטרומענטע זיך פערזוכט, אבער נור שערצווייזע, אום אם „פורים", וועגן ער אין דער מאסקע גינג, דיא לייטע צו אונטערהאלטען. היער קלימפערטע ער אויף דעם אונבעהאָלפענען האָלצ-אינשטרומענטע הערום, אָהנע זיך נאטירליך פיעל דארום צו קיממערן, וויא דיא דעם האָלצע ענטלאָק-טען טאָנע אייגענטליך אויספיעלען, דא יא דאס גאנצע נור איין „פורים-שפאס" וואר. דאָך אוים דעם פריהערען שפאס ווארדע נון פאָללער ערנסט. דא גוזיקאָוו אין פאָלגע זיינעס ברוסט-ליידענס דיא פלאָטע פיר אללע ציטען צור זייטע לעגען מוסטע, נאהם ער דאס ביזהער פעראכטעטע האָלצ-אינ-שטרומענט הערפאָר, אום זיך אויף דיעזעם צו פער-פאָללקאָממנען. דאָך ער איבערציינטע זיך אלס-באלד, דאס דיעזעס, אין זיינער געגענווערטיגען גע-שטאלט, ניכט געאייגנעט איזט, אום ווירקליך בע-צויבערנדע טאָנע הערפאָרצובריגען. ער פער-מעהרטע אלזאָ פאָר אללעם דיא צאהל דער „האָל-צער" אונד רייהטע זיא אן איינאנדער. איבערדיעס פינגטע ער איינע אנצאהל פאָן „שטראָה-האלמען" הינצו, זאָ דאסס דאס גאנצע דורך דיעזע זונרייבע ערפינדונג איינע גאנץ נייע, צוועקמעסיגע געשטאלט געוואנן. באלד פינג ער אן מיט זיינעם „האָלצ-שטראָה-אינשטרומענטע" גראָסעס אויפזעהען צו ערדעגען. צוערסט נאטירליך נור אונטער דער סלאַ-ווישען בעפאָלקערונג דער אומגעגענד, דיא הויפּט-זעכליך צוזאממענגליפען, זאבאלד זיא נור ערפוהרען, דאס גוזיקאָוו שפיעלען ווירד. זיא אָפּפערטען היעפיר איהרע לעטצטען קרייצער, דא זיא פאָן דיעזעם שפיעלע וויא פאָן איינער צויבער-געוואלט אונווי-דערשטעהליך זיך הינגעריססען פיהלטען. יא עס איזט געראדעצו מערקווירדיג, דאס דיא בויערן דאס ווירטהסהויז צו מידען אנפינגען, דא זיא עס פאָר-צאָגען, איהרע פאאר קרייצער דעם גוזיקאָוו, אלס עטווא דעם ווירטהסהייזער צו געבען. דאס שפיעל דעם גוזיקאָוו איבטע אלזאָ אויף דאס בויערן-פאָלק איינען מאָראלישען, פערעדעלנדען איינפלוס.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

נייעסטעס.

געסטערן ווארדע אין בערלין דער רייכסטאג מיט איינער טהראָנ-רעדע ערעפפנעט; דיא הויפּט-שטעללען דיעזער טהראָנ-רעדע לויטען:

„געעהרטע הערדען! וויר מיססען אונזערע אינ-נערע אונד אונזערע אייסערע פאָליטיק אינס אייגע פאססען. אונזערע „אינגערע פאָליטיק" מיט פאָר-ציגליך אויף דיא פערבעססערונג דער לאגע דער ארבייטער געריכטעט זיין, דאמיט זיא אים אלטער אונד אים פאַללע, דאס זיא ביא דער ארבייט פער-אונגליקען, ניכט זאממט פאמיליע אין נאָטה אונד עלענד געראטהען. נור דורך איין דערארטיגעס גע-זעטץ קאָנן עס אונס געלינגען, דער געפעהרליכען זאָציאליסטישען אונד אנארכיסטישען בעוועגונג איין ענדע צו מאכען! — וואס אונזערע „אייסערע פּאָ-ליטיק" בעטריפפט, זאָ קאָננען אונס אונזערע פריעד-ליכען בעציעהונגען צו אללען אייראָפּעאישען שטאא-טען מיט האָהער בעפריעדיגונג ערפיללען. וויר זינד מיט דען בענאכבארטען הערשער-הייזערן אין אייראָפּא אויפס אינניגסטע בעפריינדעט. נאָך מענש-ליכער בערעכנונג איזט דיא ערהאַל-טונג דעם פריעדענס ניכט בלאָס פיר דייטשלאנד, זאָנדערן פיר גאנץ אייראָפּא געזיכערט! וויר האבען אויס אללען קרעפטען דאצו בייגעטראגען, דיעזען פריעדליכען גייסט צו קרעפטיגען אונד צו פעסטיגען!

געשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר גוט 15000 מעטער-צענטנער ווארדען פערקויפט.

ווייען טהייס. 400 מטצר' .81 קילאָ 10.25 גול' 100 מעטער-צענטנער ,76 קילאָ' 9.90 גולדען. — — 500 מעטער-צענטנער 76·2 קילאָגראמם .10 גולדען, 800 מעטרצי' 76' ק' 9,80 גול. 3900 מטרצ' 74,8 קילאָ 9,80 גול. 200 מעטער-צעטר' 75,3 קילאָגראמם 9.45 גולדען. — באטשקער: 1500 מעטרצ' 74.8 קילאָ 9,77½ גולד. באנאטער 200 מעטרצר. .77 קילאָ 9.75 גולדען. — נאָרד-אונגארישער 1000 מעטרצר. 76.5 קילאָ 9,55 גול. — (אללעס פער 3 מאָנאטע.)

קאָרן (נייא) .8—8.05 גולד.

האפער (נייא) 7,10—7,25 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. ביא דער אם 6-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענ-מארקטע ווארדען 3338 שטיק גראָסס- אונד —קליינ-פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאָן ווארדען פערקויפט: 24 שטיק שטיערע, פער שטיק פאָן 110—280 גולדען — 949 אָכסען דאס פאאר פאָן 200—360 גולד. 411 קיהע, דאס פאאר פאָן 190 - 340 גול. 259 מעלק-קיהע דאס שטיק פאָן 80—170 גול. 14 שטיק ביפפעל, דאס פאאר צו 140 - 260 גולד., 771 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאָן 10 —.30 גול. שטיק 1480 לעממער דאס פאאר פאָן ,5—750. גול. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסענ-פלייש 52,40—54,50 גולד. קוה-פלייש 50 — .52 גולד. קאלב-פלייש 60—65 גולד.— אונד ביפפעל-פלייש 44—50 גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם .5 מערץ 1884.

הערמאננשטאדט:	51	54	83	45	40
לעמבערג:	7	54	90	75	71
פראג:	79	46	50	53	67

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

קאָנקורז.

געזוכט ווירד איין געפריפטער לעהרער, איז-ראעליט, דער אונגארישען אונד דייטשען שפראכע מעכטיג, מיט 300 גולדען יאהרעסגעהאלט אונד גענצליכער פערפפלעגונג. יענע, דיא אויך אים צייכנען אונד קלאַוויר-שפיעל אונטערריכט ערטהיי-לען קאָננען, ווערדען בעפאָרצוגט. — דער אונטער-ריכט ווירד אין 1 קנאבען אונד 2 מעדכען ערטהיילט. — אָפפערטע זינד אן: ס' פישער, נאָך באראניא-באָאן צו ריכטען.

תקנת עגונה.

מיין מאנן האט מיך בערייטס פאָר פינף יאהרען זיטצען געלאססען; איך האבע ליידער זייט-דעם פאָן זיינעם אויפענטהאלטס-אָרטע ניכטס פער-נאָממען. דערזעלבע הייסט מאיר בן ר' צבי גאָלד-שטיין, איזט אונגעפעהר 30 יאהרע אלט אונד אויס פארטשאלמא (סאטמארער קאָמיטאט, בעצירק טשענגער) געבירטיג. זיין אויסזעהען איזט מאגער, זיין איינע פעהלערהאפט (עניו בלה), זיינע האארע זינד געלבליך אונד זיין בארט איזט קורץ אונד געלב-ליך. — איך ביטטע אינשטענדיג יעדען, דער פאָם אויפענטהאלטע מיינעס מאננעס קעננטניס האט, דיעזעס אָפפענטליך אדער אבער דעם עהרווירדיגען אָבער-ראבבינער צו סאָטמאר אנצייגען צו וואָללען; דענן אבגעזעהען פאָן דער מצוה בעצינגליך תקנת עגונה, פערפפליכטע איך מיך, דעם בעטרעפפענ-דען, דער איינע זאָלכע אנצייגע מאכט, איינע בע-לאָהנונג פאָן 100 גולדען ע' וו' אויסצופאָלגען.— מיי-נע אדרעססע לויטעט:

Goldstein Rosa in Szatmár.

אנצייגע.

פ. ט.

איך ערלויבע מיר הערמיט אויף מיינע זייט 25 יאהרען, היער אונד אין דער גאנצען מאָנארכיע, אללבעליעבטעס פאבריקאט פאָן

ראבבי קעפפכען

אין סאמט, זיידע אונד אטלאס, אויפמערקזאם צו מא-כען. זעלבע זינד אָהנע נאָטה, דאס פוטטער זעהר סאָליד געארבייטעט. דיא פרייזע בילליג בערעכ-נעט, אונד צוואר: 1 שטיק וואָלל-סאמט קאפפע 60 קר. 1 שטיק זיידענ-סאמט קאפפע 1—1,20—1,50 גולדען. פיר ווידערפערקייפער זינד פער דוטצענד: וואָלל-סאמט 6 גולדען, זיידענ-סאמט פער דוטצענד 9,50 גולד, דיא אללער פיינסטען פער דוטצענד 12 גול. פיר ראבבינער זענדע איך אויף פערלאנגען אָהנע נאכנאהמע. איך קאנן מאן ביא מיר זעהר שאָנע אין עכט גאָלד-געשטיקטע קאפפען פאָן 6 ביז 15 גולדען האבען.

האָכאכטונגספאָלל

אדאָלף שטיינער.

שלאָסגרונד-גאסע 59, פרעסבורג.

אנצייגע.

אפריקאנישע אוניווערזאל קריטער צאהנ-טינקטור, וועלכע יעדען צאהנשמערץ זאָגלייך ראדיקאל פיר לאנגע צייט שטיללט, איזט צו האבען ביא סאלאָמאָן ליסטיג, בודאפעסט קאָניגסגאססע, קאפפע לייראָן. פער פלאשען 50 קר' זאממט געברויכס-אנווייזונג. פיר פערפאקונג 10 קר'.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייער)	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	. .
"	76	. .
"	77	9.35 — 9.40
"	78	9.40 — 9.45
"	79	9.50 — 9.55
"	80	9.60 — 9.65
"	81	9.70 — 9.75
פעסטער-באָדען	75	
"	76	
"	77	9.60 — 9.65
"	78	9.70 9.75
"	79	9.80 — 9.85
"	[illegible]	9.95 — 10.—
"	81	10.05 — 10.10
טהייס	75	
"	76	
"	77	9.70 — 9.75
"	78	9.80 — 9.85
"	79	9.90 — 9.95
"	80	10.— — 10.05
"	81	10.10 — 10.15
ווייסענבורגער	76	
"	77	9.60 — 9.65
"	78	9.70 — 9.75
"	77	9.80 9.85
"	80	9.95 — 10 —
"	81	10.05 — 10.10

פריכטע	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראמם
קאָרן	70 —	8 — — 7.70
גערסטע מאלץ	62	7.35 7 —
" פוטטער	62	8.50 — 7.75
האפער	40	7.10 - 6.75
קוקורוץ באנאטער	75	6 75 6 70
אנדערע	73	6.75 6.65
הירזע	—	7 30 — 6.90

ווייצען	פער הערבסט	10 30
"	פריה-יאהר	9.37
קוקורוץ	"	6,56
גערסטע	"	
האפער	"	6.92
ראפס	"	

זאק מעהל		קר. פל.
נוממער	0	18 60
"	1	18 —
"	2	17 50
"	3	17 —
"	4	16 —
"	5	15 20
"	6	14 40
"	7	13 50
"	8	12 50
"	8½	11 —

דער זאק צו 100 קילאָגראמם מיט זאק פרייא באהן.

שפירימוס: אלטע מעהרערע פריצעטע	33,25
" נייע קארטאָפפעל	30 —

קורז-טאבעללע פאָם 6. מערץ

גאָלד-קורז

	פל.	קר.
ווילבער-אשיא	[illegible]	
דוקאטען	5	71
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	60
נאפאָלעאָנד'אָר	9	59
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59	20
20 מארק-שטיקע	11	86
פאפיר-רובעל	1	18

לאָזע.

	פל.	קר.
1854-ער 4-פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	123	—
1860-ער " גאנצע	185	50
דעטטא " האלבע	144	50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	169	50
דעטטא " 50 "	169	50
ראָטע קרייץ-שיינע	37	—
שיקען-לאָזע	20	—
קרעדיט-לאָזע	174	—
קלאַרי-לאָזע צו 40 גולדען	40	25
דאָנוי-דאמפשיפפ-פאהרט-לאָזע	111	—
אינזברוקער לאָזע	10	50
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	19	—
קראקויער לאָזע " 20 "	17	50
אָפנער לאָזע " 40 "	40	25
פאלפי לאָזע " 40 "	37	—
רודאָלפס לאָזע " 10 "	20	—
סאלם לאָזע " 10 "	53	—
זאלצבורגער לאָזע " 20 "	21	50
סט.-גענאָאיס לאָזע " 40 "	47	75

ראָזע.

	פל.	קר.
פּאַנגלבלוס לאָזע צו 2 גולד.	31	50
שליקעטער לאָזע " 100 "	126	—
דעטטא " 50 "	65	—
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	28	25
ווינדישגרעץ " 20 "	37	50
אונגאריש-פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	17	25
שטיפטסטאהל-לאָזע	113	50
ווינער-לאָזע	126	75

ווערטה-פאפיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	121	85
דעטטא " צו 4%	90	45
אונגארישע פאפיר-רענטע	88	60
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	100	—
טעמעשוואר באנאטער	100	50
זיעבענבירגישע	99	50
גאַליצישע	99	80
בוקאָווינא	97	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	141	25
ווייַנצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	98	—
פפאנדבריפע דער אונגארישען באָדענ-קרעדיט צו 5 אייןהאלב פּראָצענט	1 0	—
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5½ פּראָצענט	95	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פּראָצענט	100	—
דער אָסט-באהן	93	80
" נאָרד-אָסט-באהן	147	—

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS.

Budapest, 1884. Druck, v. Moritz Burian Waitznerboulevard.

וואָהנט האבען זאָלל, נאך גאלאטין (רומעניען), קעהרטע יעדאָך פאָן דאָרט אלסבאלד נאך פעסט צוריק, פאָן דיעזעם אויגענבליקע יעדאָך וואר דיא שוהמאנן פערשוואונדען." — דיא וויענער פאָליציא בעשעפטיגט זיך זעהר אייפריג מיט דיעזער אנגעלעגענהייט, דא דער פערדאכט נאהע ליעגט, דאס דער בעקאננטע פרויענמאָרדער שענק אויך דיעזע שוהמאנן, דער ער פיעללייכט עבענפאללס דיא הייראטה פערשפראָכען, אויס דעם וועגע געריימט האט! (עס איזט וואהרשיינליך, דאס זענגין אונד שענק איינע אונד דיעזעלבע פערזאָן איזט. אום ניכט לייכט ערוויסט צו ווערדען אונד דיא פאָליציא צו פאָפפען, דירפטע "שענק" צייטווייליג דען נאמען "זענגין" אנגענאָממען האבען!)

* (אנטיסעמיטישע ריכטער אין גאליציען.) דעם אין בראָדי ערשיינענדען העברעאישען בלאטטע "עברי אנכי" ווירד אויס לעמבערג פאָלגענדעס בעריכטעט: דער היעזיגע געריכטסהאָף האט זיך וועגען זיינער אנטיסעמיטישען ריכטונג בערייטס איינע טרויריגע בעריהמטהייט ערוואָרבען. עס געהט פאסט קיין מאָנאט הין, וואָ זיין אורטהייל געגען יודען פאָם אָבערסטען געריכטסהאָף אין וויען ניכט פערוואָרפען ווערדען זאָללטע. דיעזער טאגע האט איינזער געריכטסהאָף דורך פעראורטהיילונג איינעס יודען נייערדינגס זיינען יודענפרעססערישען כאראקטער פערראטהען. דער פאלל איזט פאָלגענדער: שאָן אים מערץ דעם יאהרעס 1876 ווארדע דער ריכטער דעם דאָרפעס וואללקא-מאזאוויעטצקא, נאמענס ניקאָליס רעמקאפ, טאָדט איינגעפונדען. פאָן דעם מאָרדער קאָננטע קיינע שפור ענטדעקט ווערדען. לענגערע צייט שפעטער ווארדע דער פערדאכט אויף איינען יודען, נאמענס יאָזעף פאָללאק, געריכטעט, וויל דיעזער דעם ערמאָרדעטען רעמקאפ אנגעבליך איין פיינד וואר. דאמאלס וואר דער אנטי-סעמיטיסמוס נאך ניכט ערפונדען, אונד זאָ וואר עס דאָך נור נאטירליך, דאס דער היעזיגע געריכטסהאָף דען פאָללאק, געגען וועלכען קיין האלטבארער בעוויז פאָרלאג, גענצליך פרייגעשפראָכען. דאס וואר דאמאלס. מיטטלערווייל האט אבער דער אנטי-סעמיטיסמוס אויך היער אין גאליציען זיינען פלובווירדיגען איינצוג געהאלטען. זאָ קאם עס, דאס דער יודענפיינדליכע שטאאטס-אנוואלט ניע פערדאכטס-פונקטע געגען פאָללאק הערפאָרשניפפעלטע, וועסהאלב דיעזער נייערדינגס פאָר געריכט ערשיינען מיסטע. דיא געשוואָרענען אונד ריכטער זינד זייט 1876 גאנץ אנדערע געשאפפע געוואָרדען, נעמליך איינגעפלייסטע אנטי-סעמיטען. דיא געשוואָרענען שפראכען דענן אויך איבער פאָללאק איינשטיממיג דאס "שולדיג" אויס, וואָרויף דאס געריכט דען אונגליקליכען צו 16 יאהרע קערקער-שטראפע פעראורטהיילטע. דאס אורטהייל ווירדע זאָגאר אויף הינריכטונג דורך דען גאלגען געלויטעט האבען, ווענן פאָללאק צור צייט, אלס דער מאָרד פעראיבט ווארדע, שאָן 20 יאהרע אלט געוועזען ווערע. דאס פאָללאק געגען דאס אונגערעכטע אורטהייל אפפעללירט האט, איזט זעהר נאטירליך. עמפאָרענד איזט עס יעדאָך, דאס אויך דער שטאאטס-אנוואלט געגען דאסזעלבע אפפעללירטע, וויל ער דורכאויס דיא פעראורטהיילונג דעם יודען צום גאלגען ווינשטע. — דער אָבערסטע געריכטס-האָף אין וויען האב ווירקליך דיעזעס אורטהייל אויף אונד וויעז דען היעזיגען געריכטס-האָף אן, דען געגענשטאנד נייערדינגס צו פערהאנדלען. אונד וואס געשאה נון, דער היעזיגע געריכטסהאָף פעראורטהיילטע דען אונגליקליכען פאָללאק נייערדינגס צו 16 יאהרען קערקער-שטראפע. דיא זאכע מאכט אין יידישען קרייזען איינען זעהר ניעדערשלאגענדען איינדרוק, דא מאן לידער טעגליך מעהר דיא איבערצייגונג געווינגט, דאס אין יודע ביים היעזיגען אנטי-סעמיטישען געריכטס-האָפע אונמעגליך יע זיין רעכט פינדען קאָננע!" (אללענפאללס וואר עס פאָם אָבערסטען געריכטס-האָף אין וויען איין פעהלער, דאס ער דען געגענשטאנד ניכט איינעם גאנץ אנדערען געריכטס-האָפע צוגעוויעזען, וויא דיעס בעקאננטליך מיט דעם פראָצעס דעם משה ריטטער אין גאליציען אונד דעם ניי-שטעטטינער סינאגאָגען-בראנדעס אין דייטשלאנד געשעהען איזט!)

* (דר' גאנזפריעד — גאנץ אונשולדיג.) ווי האבען נאך אללען היעזיגען טאגעס-בלעטטערן דיא מיטטהיילונג געבראכט, דאס איין געוויססער דר' גאנזפריעד פערהאפטעט ווארדע, וויל ער אויף גרונד געפעלשטער צייגניססע געלדער געזאממעלט צום בויא איינע סינאגאָגע אין פעסט! — דער אונגליקליכע מאנן זאס פאָללע 12 טאגע אין האפט, אונד נון שטעללטע עס זיך הערויס, דאס ער גענצליך אונשולדיג זייא! דיא ניטראער פאָליציא פאָרדערטע נעמליך דיא הויפט-שטעדטישע פאָליציא אויף, איינען געוויססען מיכאעל שטיינער צו פערהאפטען, דער אין שטרעפליכער ווייזע געלד איינגעשווינדעלט אונד נונמעהר אין דער הויפטשטאדט אונטער דעם נאמען גאנזפריעד זיך הערומטרייבע. אויף גרונדלאגע דיעזער אויפפאָרדערונג נון ווארדע הערר גאנזפריעד ווירקליך פערהאפטעט. ענדליך ווארדע זיינע פאָטאָגראפיע נאך ניטרא געזענדעט, אונד דיא דאָרטיגע פאָליציא ערקלערטע נון, דאס היער איין אירטהום אָבוואלטע, דא דיעזע פאָטאָגראפיע ניכט דיא דעם געזוכטען מיכאעל שטיינער איזט. — עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס הערר גאנזפריעד נונמעהר זאָגלייך אויף פרייען פוס געזעטצט ווארדע. — עס פראגט זיך יעטצט נור: וואס פיר איינע ענטשעדיגונג דעם מאננע געבאָטען ווירד, דער בלאָס אין פאָלגע איינעס "אירטהומס דער פאָליציא" גאנץ אונשולדיג פאָללע 12 טאגע אין האפט זיטצען מוסטע. אללענפאללס ווערע עס געראטהען, ביים מיניסטער דעם איננערן דעם דאס פאָליציא-וועזען אונטערגעאָרדנעט איזט, איבער דען בעדויערליכען פאלל איינע איינגאבע צו ריכטען, דיא יא בייא זאָלך פאָליציי-אירטהימערן ניעמאנד זיינער פערזאָנליכען פרייהייט זיכער איזט!

וואס לייסטעטען דיא יודען דער קונסט?

I. יאָזעף גוזיקאָוו,

האָלצ- אונד שטראָה-אינשטרומענטען-קינסטלער.

(פאָרטזעטצונג.)

אבער זיין רוף דראנג באלד נאך מאָסקוי. ער רייזטע נאך דיעזער אלטען הויפטשטאדט דעם רוסישען רייכעס, וואָ ער רוישענדען בייפאלל פאנד. אים יאהרע 1834 רייזטע ער נאך קיעוו. היער טראף ער דען דאמאלס וועלטבעריהמטען וויאָלין-קינסטלער ליפינסקי, דער עבען אין קיעוו קאָנצערטע גאב. אלס דיעזער קינסטלער דאס שפיעל גוזיקאָווס האָרטע, דא זאגטע ער איהם מיט פריידע-שטראהלענדעם געזיכטע: "וואהרהאפטיג! איך בעוואונדערע זיא! זיא זינד יא איין גראָסערער קינסטלער אלס איך, דענן איך פראָדוצירע מיך בלאָס אויף דער וויאָלינע, אויף דער יא אויך אנדערע לייטע שפיעלען קאָננען; זיא אבער האבען זיך זעלבסט איין האָלצ-שטראָה-אינשטרומענט ערפונדען, וועלכעס קיין אנדערער זאָ מייסטערהאפט צו האנדהאבען פערשטעהט, אלס עבען נור זיא אללין!" — דיעזע וואָרטע אויס דעם מונדע איינעס וועלטבעריהמטען קינסטלערס ערמוטהיגטען דען ארמען גוזיקאָוו, דער נון אין קיעוו זיין ערסטעס קאָנצערט פעראנשטאלטעטע. זיינע לייסטונגען ווארדען פאָן דעם עבענזאָ צאהלרייכען, אלס פאָרנעהמען אונד קונסטפערשטענדיגען פובליקום מיט שטירמישער בעגייסטערונג איינגענאָממען. — יעטצט ערסט בעגאנן גוזיקאָוו צו אהנען, דאס איהם נאך איינע גלענצענדע צוקונפט בעפאָרשטעהע. טאגס אונד נאכטס ארבייטעטע ער נון אן דער פערבעססערונג זיינעס אינשטרומענטעס אונד שטרעבטע מיט אללער קראפט, מיט דיעזעם ביזהער נאך ניע געזעהענען אינשטרומענטע דיא האָכסטען קינסטלערישען לייסטונגען צו ערציעלען. ער צאָג נון נאך אָדעססא, וואָ ער אים

שפראכען. ביידע איבערבאָטען זיך אין שמיהונגען דער יודען. מאטהילדע פערזוכטע איינינע מאלע דיא יודען צו פערטהיידיגען. אבער דאס ווארדע איהר שווערע, אלס זיא געדאכט, דענן וואראשהאשוואי שטעללטע זיך שטעטס אויף דען שטאנדפונקט דער "רעליגיאָן" אונד פערוואָרף דיא "פערשטאָקטען יודען", זאָוויא אויך דיעניגען, וועלכע אָהנע איבערצייגונג, אויס אירגענד וועלכען אייגענניטציגען גרינדען, צום כריסטענטהום איבערגעטרעטען וואָרען.

דאס הערץ קראמפפטע זיך דער מאטהילדע צוזאממען, דאָך זיא וואוסטע ניכט, וויא זיא אנטוואָרטען זאָללטע. זיא קאָננטע דאָך דעם באָזען מענשען ניכט היינריכ'ס עדלעס הערץ צייגען!

אלס וואראשהאשוואי איינעס אבענדס נאך איינעם זאָלכען היימליכען אנגריפף אויף היינריך נאך הויזע צוריקקעהרטע, פאנד ער דיא צווייטע אנטוואָרט עממא'ס אויף זיינע צווייטע אויפפאָרדערונג פאָר, דורך דען טעלעגראפען, וויא ער עס געווינשט האטטע.

טאגס דאראויף קאם וואראשהאשוואי וויעדער צו קאָראשי, ער בעגאנן זאָפאָרט מיט דעם הויז-הערן איהר געמיינזאמעס ליעבלינגס-טהעמא צו בעשפרעכען. מאטהילדע וואָללטע זיך שאָן, וויא זיא יעטצט אָפטערס טהאט, מיט עווא צוריקציהען, אלס וואראשהאשוואי זיך בעאיילטע, דען נאמען דעם דאָקטאָר היינריך מאנדעל אין דיא אונטערהאלטונג צו ווערפען. — "דער דירפטע היער אים הויזע אויך ניכט לענגער פערקעהרען (ריעף ער). יעדער יודע וויא איין געבאָרענער בעטריגער!"

נון דורפטע מאטהילדע ניכט לענגער שווייגען. אין רוהיגער ווירדע שטאנד זיא צירנענד אויף אונד זאגטע צו וואראשהאשוואי:

"וויא, דירפען זיא אלס גאסט דעם הויזעס איינען פריינד דעססעלבען זאָ בעליידיגען?"

"איך האבע בעווייזע געגען איהן, דיא איך אים ריקזיכט פיר זיא ביזהער ניכט בעניטצט האבע. (ריעף וואראשהאשוואי) פרויא ראָזא וואשוואריי וויים פאָן דיעזעם יידישען שווינדלער זאָ מאנכעס צו ערצעהלען!"

מאטהילדע ערראטהעטע גליהענד: זיא וואָללטע דען שטרייט פאללען לאססען. רוהיג זאגטע זיא:

"איך גלויבע עבען הערן דר' היינריך מאנדעל מעהר אלס דיעזער פרויא."

מאטהילדע וואָללטע לעכעלן, דאס לעכעלן געלאנג איהר יעדאָך ניכט. זיא שוואנקטע, פאָן עווא בעגלייטעט, אויס דעם צימער.

"אך, דיא זאכע איזט יא ניכט זאָ ווינטציג (ריעף הערר פאָן קאָראשי), ווייר ווערדען עבען קיינען יודען מעהר עמפפאנגען!" —

דא פערנאהם מאן איינען דומפפען פאלל. עווא שריע אום הילפע. מאטהילדע וואר אָהנמעכטיג געוואָרדען.

XX קאפיטעל.

נור זעלטען מאכטע איין בריעף דעם לאיאָש דיא רייזע נאך דעם פערנען וועלטטהייל, וואָ היינריך זיינע שווערע אויפגאבע צו לאָזען פערזוכטע. אין זיינער ריקאנטוואָרט בעשרענקטע זיך היינריך דאראויף, איבער זיין לעבען אונטער דען האלבווילדען אונד איבער זיינע פאָרשונגען צו בעריכטען. צום שלוססע שריעב ער נאך:

"יע ווייטער איך פאָן דער היימאטה ענטפערנט בין, דעסטאָ הייליגער ווירד מיר יעדער לויט איהרער שפראכע. איך ווערדע אין דער פרעמדע טעגליך אונגארישער. נור אין איינעם בין איך טאָלעראנטער געוואָרדען. איך האבע מיך אונטער דען ווילדען מיט דעם געדאנקען אויסגעזעהנט, אלס יודע צור וועלט געקאָממען צו זיין! וועהרענד איך אין אונגלויבליכען שטעדטען אונד אונטער אונגלויבליכען פערהעלטניססען, אונטער מאָהרען אונד טירקען, יודען אנגעטראָפפען האבע, דיא אונגאריש שפראכען, איזט מיין אלטער גראָלל געגען אללערלייא געוואָהנהייטען פערשוואונדען. עס איזט דאָך וואס גראָסעס אום זאָ איינע "טראדיציאָן פאָן איינינען טויזענד יאהרען!" — דוא וויעהסט, זאָ אָפט איך יעטצט אן מיין יודענטהום דענקע, ווערדע איך געפיהלפאָלל אונד דאריבער ראש וויעדער צום אונגאר."

לאיאָש מיסטע ביים לעזען לעכעלן. ער בעאיילטע זיך, אם אבענד צו דען קאָראשי צו געהען, וויל ער וואוסטע, דאס זיין ערשיינען דיא פערלאססענע מאטהילדע איין וועניג טראָסטעטע.

מאטהילדע זאס בלייך דא, אלס לאיאָש איינטראט אונד זאָגלייך דען עמפפאנג איינעס בריעפעס מעלדעטע. איהרע טרויריגקייט וויך ניכט, אבער דורך דיא טרויריגקייט הינדורך לייכטעטען איהרע אויגען אויף.

דיא קליינע עווא ווארדע ניכט מידע, נאך צו פראגען, לאיאָש ניכט מידע, צו אנטוואָרטען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

דאס די סינאגאָגע גאר ניכט אבזיכטליך אין בראנד געשטעקט, זאָנדערן דורך צופאלל ענטצינדעט ווארדע. — די געשוואָרענען, וועלכע קיינע זאָלכע אנטי־סעמיטען, וויא יענע פאָן קאסלין ווארען, שפּראַכען איבער אללע 4 אנגעקלאגטען אונד איינמאל בערייטס פעראורטהיילטען יודען דאס „ניכט־שולדיג" אויס, וואָרויף דער געריכטס־פּרעזידענט די „פריי־שפּרעכונג" פערקינדעטע, אונד פערפינגטע, דאס הירש לעסהיים, דער וויל פאָם קאָסלינער געריכטע צו 4 יאהרען צוכטהויז פעראורטהיילט, אין האפט בעהאלטען ווארדע, זאָגלייך אויף פרייען פוס געזעטצט ווערדע! — היעמיט האבען די „בני המן", די רובלאָזען אנטי־סעמיטען, ווידער איינע שענדליכע שלאפּפּע ערליטטען, שנאינו ילבשו בושת, ואנחנו בשם ה' נתעודד! (וויר ווערדען אין נעכסטער נוממער אויך די הויפּטפּונקטע דיעזער אינטערעססאנטען געריכטס־פערהאנדלונג מיטטהיילען, אין וועלכער די אונשולד דער יודען אויפּס גלענצענדסטע ערוויעזען ווארדע.)

* (צור מאטריקען־פראגע.) אים דעם בעקעשער קאָמיטאטע ווירד דעם „פעסטער שורנאל" בעריכטעט: איין יידישער פאטער וואָללטע זיינען נייגעבאָרענען זאָהן ניכט בעשניידען לאססען. דער ראבבינער פערוויינגערטע דאהער, דיעזעס אונבעשניטטענע קינד אין די יידישען מאטריקען איינצוטראגען. די אנגעלעגענהייט קאם נון צום קולטוסמיניסטער, דער אין איינעם ערלאססע וויא פאָלגט ענטשיעד: „די בעשניידונג איזט איין יידיש־רעליגיאָזער אקט, אום וועלכען דער שטאאט זיך ניכט צו קיממערן ברויכט. וויל אלזאָ איין פאטער זיין קינד ניכט בעשניידען לאססען, זאָ זאָלל ער די געבורט דעם קינדעס ביי דער פאָליטישען בעהאָרדע אנצייגען, וועלכע מיט איהם היעריבער איין פּראָטאָקאָלל אויפנימםט. די בעהאָרדע זענדעט זאָדאנן איינען אויסצוג דיעזעס פּראָטאָקאָללס אן דען יידישען מאטריקען־פיהרער, דער דאנן געהאלטען איזט, די געבורט דיעזעס קינדעס אין די יידישען מאטריקען איינצוטראגען. דאָך שטעהט עס דעם מאטריקען־פיהרער פריי, אין דער רובריק „אנמערקונגען" צו פערצייכנען, דאסס דאס קינד ניכט בעשניטטען אונד נור אויף בעפעהל דער בעהאָרדע אין די יידישען מאטריקען איינגעטראגען ווארדע!" —

* (פּראָגראמם דער געמעסיגטען ליניקען.) אין לעטצטערער צייט איזט אויך די געמעסיגטע ליניקע אָדער שעניי־אפּפּאָני־פּארטיי אין דען פערדאכט דער יודען־פריינדליכקייט געקאָממען, נאמענטליך דא איהר הויפּט־פיהרער, גראף אלבערט אפּפּאָני, געגען דאס מישעהע־געזעטץ שטיממטע. דיעזער טאגע נון האבען די בירגער דעם האָנטער קאָמיטאטס, די צור געמעסיגטען ליניקען געהאָרען, אין אנגעלעגענהייט דער בעפאָרשטעהענדען רייכסטאגס־וואהלען אין איפּאָלי־שאגה איינע פערזאממלונג אבגעהאלטען, אן דער אויך גראף אפּפּאָני אונד דער אללגעמיין בעקאננטע דעפּוטירטע דר' האָראנסקי, (דער בעקאננטליך פאָן דער אויפגאבע איינעס פערטהיידיגערס דער טיסאָ־עסלארער יודען אין לעטצטער שטונדע פאָר בעגינן דער פערהאנדלונג צוריקגעטרעטען וואר,) טהיילנאהמען. דר' האָראנסקי ענטוויקעלטע ביי דיעזער געלעגענהייט דאס פּראָגראמם דער געמעסיגטען ליניקען, דעססען 6־טער פּונקט וויא פאָלגט לויטעט: „וויר וואָללען די זיכערשטעללונג דעם פריעדענס אונד דער רוהע צווישען דען פערשיעדענען פאָלקס־שטעממען אונד רעליגיאָנען!" — אללענפאללס בעזיטצט די געמעסיגטע ליניקע מעהר טאקט אונד פיינגעפיהל, אלס די אויסערסט־ליניקע, וועלכע זיך בעקאננטליך מיט איהרעם האלב־אנטי־סעמיטישען פּראָגראממע פאָר אללער וועלט בלאמירט האט! — איבריגענס האבען די וואהל־בעוועגונגען בערייטס אין פאסט אללען געגענדען דעם לאנדעס איהרען אנפאנג גענאָממען. וויר זינד איבערצייגט, דאס אונזערע גלויבענס־גענאָססען גענויא אונטערשיידען ווערדען צווישען „פריינד" אונד „פיינד", אונד ווערדען איהרע שטיממען ניכט זאָלכען פערזאָנען געבען, וועלכע איהרע שטעללונג אים רייכסטאגע נור צום נאכטהיילע דעם יודענטהומס געלטענד צו מאכען זוכען.

* (פירסט ביסמארק שוועבטע אין געפאהר.) אויס בערלין ווירד טעלעגראפירט: פירסט ביסמארק איזט דיעזער טאגע מיט גענויער נאָטה איינער גראָססען געפאהר ענטגאנגען. ער מאכטע איינע שפּאציר־פאהרט אונד פערלאנגטע, דאס איינע אייזענבאהן־באריערע געאָפפנעט ווערדע, דאמיט זיין וואגען קוער איבער די שינען פאהרען קאָננע. ביי דער איבערפאהרט קאם יעדאָך פּלאָטצליך איין אייזענבאהנצוג, דער האאר־שארף אם וואגען דעם פירסטען פאָראיבערזויזטע. — דער מאנן דירפטע אללענפאללס „גומל" בענשען!

* (בויערן־אויפשטאנד אין רוסלאנד.) דיעסמאל איזט גאָטטלאָב דער אויפשטאנד ניכט געגען די יודען, זאָנדערן געגען דען אדעל געריכטעט. וויא נעמליך דעם „פעסטער ללאָיד" בעריכטעט ווירד, זינד אין מעהרערען אָרטשאפטען זיד־רוסלאנדס בויערן־אויפשטענדע אויסגעבראָכען. די בויערן האבען די דען עדעל־לייטען געהאָריגען גיטער געוואלטזאם זיך אנגעאייגנעט, צאהלרייכע מייער־האָפע אויסגעריבט אונד גראָסע פערוויסטונגען אנגעריכטעט. די צור הערשטעללונג דער רוהע ענטזענדעטען קאָזאקען מוסטען איינע פאָרמליכע שלאכט בעשטעהען, אום דען אנגעגריפפענען אדעליגען גרונד־בעזיטצערן דען נאָטהיגען שוטץ ביעטען צו קאָננען. (דאס העטטע מאן וואָהל פאָראויסזעהען קאָננען. די בויערן ווארדען אנפאנגס פאָן דעם אדעל געגען די יודען געהעטצט, נון ווענדען זיא זיך געגען דען אדעל! דאס זאָללטען די אונגארישען אנטי־סעמיטען דאָך אין בעטראכט ציעהען אונד איהרע שטרעפליכען העטצערייען געגען די יודען איינשטעללען, דאמיט די געפאהר ניכט געגען זיא זעלבסט זיך קעהרע!) —

* („אנארכיסטען" אין פעסט.) דער היעזיגען פאָליצי־בעהאָרדע ווארדע פאָרגעסטערן איינע האָכסט וויכטיגע אנצייגע ערשטאטטעט איבער איין געפעהרליכעס אונטערנעהמען, וועלכעס די „אנארכיסטען" היער אין פעסט אויספיהרען וואָללען. די היעצו ערפאָרדערליכען „מיטטעל" זינד פאָם אויסלאנדע געזאנדט וואָרדען אונד זינד בערייטס אים היעזיגען הויפּט־פאָסט־אמטע אנגעלאנגט. אָבער־שטאדטהויפּטמאנן, העררן פאָן טהאיס, האט זאָגלייך די שטרענגסטע אונטערזוכונג איינגעלייטעט, וועלכע נאטירליך מאָגליכסט געהיימניספאָלל געפיהרט ווירד. — (עס האט זיך אינצווישען הערויסגעשטעללט, דאס די גאנצע געשיכטע איין „לערם אום ניכטס" וואר, דא די אנגעלאנגטען פאקעטע בלאָס „מעטאלל־וואארען" ענטהיעלטען, די איינע וויענער פאבריק אן איהרען היעזיגען בעשטעללטען אלס „מוסטער" איינגעזענדעט. דיעסמאל האט זיך אלזאָ מיט איהרער „געהיימניס־טהוערייא" עבען אונזערע לאָבליכע פאָליציא לעכערליך געמאכט!)

* (רעטהזעלהאפטעס פערשווינדען איינער יודען־פרויא.) די לעמבערגער פאָליצי־דירעקציאָן ערליעס פאָלגענדע קונדמאכונג: „די יודישע פרויא חיה שוהמאנן אוס לאקאָ־פיסנא אין רוסלאנד רייזטע אם 22־טען אָקטאָבער פאָריגען יאהרעס נאך וויען. פאָן דארט רייזטע זיא נאך פעסט, וואָ זיא מיט איינער בעקאננטען, נעמליך דער גאָלדארבייטערס־וויטווע זיסעל שאטטען, נעבסט טאָכטער אונד שוויגערזאָהן, ביי איינעם געוויססען מארקוס שלעזינגער, טראָממעלגאססע נוממער 3, וואָהנטע. שפּעטער פיהר פרויא חיה שוהמאנן, וועלכע אים בעזיטצע פאָן קאססא־אנווייזונגען אים בעטראגע פאָן 320 פ. וואר, מיט דער ערוועהנטען פרויא שאטטען, דערען שוויגערזאָהן אונד איינעם געוויססען איגנאץ זענגער, וועלכער אין דער טראָממעלגאססע נוממער 6 גע-

---

פאָלליעטאָן.

אונזערע צייט.

(35־טע פאָרטזעטצונג.)

נון וואוסטע וואראָשהאָשוואי גענוג. גלייך בראך ער דאס געשפּרעך אב, אונד איילטע אינ'ס פרייע, אום זיינע לאגע צו איבערדענקען.

דא שטאנדען זיינעם בליקע ווידער די ביידען פיינדע ענטגעגען, מעכטיגער אלס ער עס געאהנט. דער אלטע העררן זאָה אין איהם נעמליך גאר ניכט דען נאטירליכען ערבען פאָן ענגערוויטש, ער דאכטע פאָר אללעם אן זיינע ענקעלינגען, אונד פאָן דיעזען אונשולדיגען מעדכען, דיא ער בידע איממער איבערזעהען האטטע, ליעבטע יא דיא איינע דען לאיאָש קעטשקעמעטי, דיא אנדערע דען יידישען ארצט היניריך מאנדעל. אונד בידע מעדכען ווארען דען געליעבטען מענגערן שאָן צוגעזאגט. דאס שטאנד זעהר שלימם! —

פּייליך, מאטהילדע צו ערבען, וועהרענד היניריך אין אפּריקא ווילטע, וואר ניכט גאנץ אונמאָגליך. איין ריכטיגער איינפאלל האטטע איהן פערגנלאסט, די „אנטי־יידישע צייטונג" שטראָפּפּיס גרינדען צו העלפען. יעטצט זאָללטען איהן די אלטען פאָראורטהיילע געגען די יודען ביי זיינעם קאמפּפע אונטערשטיטצען. איינע מאטהילדע פאָן קאָראָשי דארף זיך דאָך מיט קיינעם יודען פערעהעליכען, דען מאן מיט שטיינען בעוואָרף!

ווענן נור דיעזער לאיאָש קעטשקעמעטי ניכט געוועזען ווערע! —

וואראָשהאָשוואי פיהלטע, דאס ער אים קאָראָשישען הויזע ניכט מיט ערפאָלג פאָרגעהען קאָננטע, זאָ לאנגע לאיאָש דאזעלבסט פערקעהרטע.

זאָ האטטע וואראָשהאָשוואי קיינע צייט צו פערליערען. אלס ער ביים נעכסטען פריהשטיק דעם אלטען ווידער גענענאיבער זאס, טהיילטע ער איהם זיינען ענטשלוס מיט, זאָפאָרט נאך פעסט צוריקצוקעהרען. דער „שיידונגס־פּראָצעס" געגען זיינע פרויא עממא, ערפאָרדערע זיינע אנוועזענהייט! אויך וואָללטע ער קיינען טאג פערזיימען, דער איהם דיא שאָנע מאטהילדע נעהער ברינגען קאָננטע.

דער אלטע העררן זאגטע ניכטס, אבער וואראָשהאָשוואי קאָננטע וואָהל בעמערקען, דאס זיין אייפער איהם ניכט אונליעב וואר. ווענן מאטהילדע די בעווערבונג וואראָשהאָשוואי'ס אננאהם, דאנן בלייבט יא דאס הויז דער ענגע פאָר פיעלען אויפרעגונגען אונד קעמפּפען בעוואָהרט.

וואראָשהאָשוואי קעהרטע אין זיינע עלעגאנטע וואָהנונג צוריק. ער פאנד דא איינען בריעף אויס איטאליען, די אנטוואָרט עממא'ס. איהר בריעף ענטהיעלט ניכטס אלס די וואָרטע:

„איך ביטטע דיך פלעהענטליך, ווארטע נור נאָך איין וועניג. איך בין זעהר קראנק. אונזערע עהע ווירד באלד דורך דען גרימיגען טאָד, „אין אללער שטיללע" אויפגעלאָזט זיין. - עממא."

„די פערדאממטע נערין! (ריעף וואראָשהאָשוואי) וויל די קלעטטע ניכט פרייוויללינ פאָן מיר לאָז, זאָ ווערדע איך זיא אבצישיטטעלן וויססען."

ער האטטע מיט עממא איילע נאָטהיג. ווענן זיא זיך יעטצט וויינערטע, אין די שיידונג צו וויללינען, זאָ וואר יא זיין גאנצער פּלאן וועגען דער ערבשאפט דעם גוטעס ענגערוויטש דורכקריידצט. צאָרניג דאכטע ער איבער אין מיטטעל נאָך, דאס עממא צור שיידונג צווינגען זאָללטע. אינצווישען יעדאָך מוסטע ער ביי דער פאמיליע קאָראָשי זיינען פעלדצוג בעגיננען.

היער האטטע לאיאָש שאָן די מעלדונג איבערבראכט, דאס גראָס־פּאפּא זיך מיט וואראָשהאָשוואי איינגעלאסט האבע. וואראָשהאָשוואי ערשיען עבען, דאָך מאטהילדע וואר צוריקהאלטענדער אלס פריהער. איהרע ערסטע פראגע גאלט דער ליידענדען עממא, אונד אלס וואראָשהאָשוואי „אויסווייכענד" געאנטוואָרטעט האטטע, ליעס זיא איהן איהרע אונצופריעדענהייט פיהלען.

וואראָשהאָשוואי נאהם אבער אויף איינער אנדערען זייטע איינען ערפאָלג וואהר. דאס ערסטע וואָרט, מיט וועלכעם ער די „אנטי־יידישע בעוועגונג" אין דער הויפּטשטאדט ערוועהנטע, ריעף דאס רעגסטע אינטערעססע דעם העררן קאָראָשי הערפאָר. ער וואָללטע גלייך אויף דען „שילעטלעגישען" אבאָננירען איהם ווערע דער יידישע שטאמם איממער „ענטזעטצליך" געוועזען!

מאטהילדע, די זיך אן איהרען היניריך ערינגערטע, ערבלאסטע, אונד וואר עבען אים בעגריפף, איהרעם פאטער צו אנטוואָרטען. דאָך ערגריפף לאיאָש דאס וואָרט אונד נאהם זיך דער יודען קריפטיג אן. וואראָשהאָשוואי אונד העררן פאָן קאָראָשי שריטען איינאנדער אן אונד שוויעגען, וויא מאן אים האָפליכקייט שווייגט. אן דיעזעם אבענד וואר פאָן דען יודען ניכט מעהר די רעדע.

דאָך זאָ אָפט לאיאָש ניכט אנוועזענד וואר, דא וואר עס עבען „די יודענפראגע", פאָן וועלכער די העררען